

RRS Iceland - norræn ráðstefna brjóstaskurðlækna

Vigdís Stefánsdóttir

vigdissst@landspitali.is

Ráðstefna brjóstaskurðlækna sem haldin var í Hörpu 8. og 9. maí síðastliðinn verður lengi í minnum höfð og hefur ef til vill sett nýjan tón.

Yfirskriftin var RRS, Risk Reducing Strategies, eða áhættuminnkandi meðferðir hjá einstaklingum í aukinni áhættu á að fá brjóst- eða eggjastokkkrabbamein, annaðhvort vegna ættgengra stökkbreytinga eða vegna mikillar fjölskyldusögu. Aukin áhætta vegna *BRCA*-stökkbreytinga var að sjálfsgöðu í brennidepli. Hugmyndin að ráðstefnunni og aðalskipuleggjandinn var Kristján Skúli Ásgeirsson en hann naut stuðnings félags norrænna brjóstaskurðlækna (nORBS-Nordic group of Oncoplastic and Reconstructive Breast Surgeons) og samskonar samtaka breskra skurðlækna (ORBS).

Skurðaðgerðir í beinni

Eitt af því sem gerði þessa ráðstefnu svo eftirminnilega voru tvær skurðaðgerðir sem framkvæmdar voru í beinni útsendingu. Kristján Skúli Ásgeirsson skurðlæknir hafði undirbúið skurðaðgerðirnar og myndatöku sem var varpað frá skurðstofu Landspítala yfir í Hörpu. Hann lýsti því sem gert var jafnharðan og þáði góð ráð og uppástungur frá fundargestum ásamt því að spjalla við þá um það sem upp á kom í skurðaðgerðunum. Í annarri skurðaðgerðinni var skurðlæknir frá Háskólasjúkrahúsinu í Helsinki, Susanna Kauhanen, með Kristjáni Skúla í aðgerðinni. Hlé var gert á útsendingu á meðan fyrirlestrar voru fluttir.

Annað sem vakti athygli var að tekin höfðu verið viðtöl við nokkrar konur sem gengið hafa gegnum áhættumat og tekið ákvörðun um brjóstnám með eða án

þess að hafa fengið brjóstakrabbamein. Kostir og gallar voru ræddir, ferlið að ákvörðunartöku rakið, líðan fyrir og eftir aðgerð og ýmislegt fleira. Viðtölin voru að hluta bundin í ramma með ákveðnum spurningum en viðmælandi hafði möguleika á að ræða nær hvað sem henni þótti þurfa.

Bæði innlendir og erlendir fyrirlesarar fjölluðu ítarlega í erindum sínum um aðrar leiðir en skurðaðgerð til áhættuminnkunar. Laufey Tryggvadóttir hóf þá umræðu, Anne Irene Hagan frá Noregi fór yfir það hvernig *BRCA*-arfberum sem ekki fara í aðgerð farnast og Lovise Mæhle, einnig frá Noregi, ræddi um segulóm skoðun og aukið eftirlit sem mótvægi við aðgerð. Vigdís Stefánsdóttir kynnti svo krabbameinserfðaráðgjöf á Landspítala.

Stöðugar framfarir eru í lyfjameðferð þeirra *BRCA*-arfbera sem fá brjóstakrabbamein en nýlegar rannsóknir benda til þess að í sumum tilfellum kunni að vera rétt að meðhöndla þessar konur með sérhæfðum lyfjum, jafnvel öðrum lyfjum en gefin eru þegar ekki er um *BRCA*-arfbera að ræða.

Niklas Loman frá Svíþjóð fór ítarlega yfir rannsóknir á þessu efni í sínum fyrirlestri.

Steven Narod frá Toronto, Kanada, hefur verið í forsvari fjölmargra merkra rannsókna á *BRCA*-arfberum sem hafa víða vakið athygli. Hann fór ítarlega yfir niðurstöður nýjustu rannsókna sinna og lýsti því yfir að hann teldi áhættuminnkandi meðferð vera þá meðferð sem hefði hvað mest áhrif á að bæta horfur arfbera, þegar til lengri tíma (20 ára eftirfylgnitíma) væri litið.

Uppbygging og áhrif brotnáms

Brjóstaupbyggingar voru líka mikið til umræðu á ráðstefnunni en flestar konur sem fara í brjóstnám í fyrirbyggjandi eða áhættuminnkandi skyni fara samtímis í brjóstaupbyggingu. Ræddar voru ýmsar nýjar leiðir til að bæta árangurinn, bæði til skemmri og lengri tíma, en einnig var til umræðu ný tækni af ýmsum toga sem nú er víða notuð til að gera aðgerðirnar öruggari og útkomuna fyrirsjáanlegri. Um þessi efni fjölluðu sérfræðingar frá

Erlendir fyrirlesarar á RRS Iceland. Aftasta röð frá vinstri: Steve McCulley (Englandi), Catharina Eriksen (Svíþjóð), Maria Joao Cardoso (Portúgal), Douglas Macmillan (Englandi), Andrew Baildam (Englandi), Catarina Svaroar (Finlandi). Miðröðin frá vinstri: Ellen Schlichtling (Noregi), Lovis Mæhle (Noregi), Kerstin Sandelin (Svíþjóð), Anne Irene Hagen (Noregi), Tiina Jahkola (Finlandi), Susanna Kauhanen (Finlandi). Fremsta röð frá vinstri: Kristján Skúli Ásgeirsson (Íslandi) og Iain Brown (Englandi). Á myndina vantar Steven Narod (Kanada) og Trine Foged Henriksen (Danmörku). Mynd: Kristján Skúli Ásgeirsson

Bretlandi, þeir Douglas Macmillian, Steve McCulley og Andrew Baildam.

Afleiðingar brotnáms á sálfélaglega líðan og samlíf þeirra sem fara í brotnám á brjóstum voru umræðuefni Kerstin Sandelin frá Svíþjóð og vakti erindi hennar athygli. Ljóst er að þessar stóru aðgerðir, bæði brjóstnám og oft á tíðum eggjastokkabrotnám, geta haft mikil áhrif á samlífið en þessu efni hefur ekki verið gefinn nægur mikið gaumur í rannsókn-um síðustu ára. Mikilvægt er að stuðla að frekari framskygnum rannsóknum á þessu efni á næstu árum.

Áhugavert málþing var einnig um það hvernig efla mætti norræna samvinnu þeirra brjóstaskurðlækna sem eru að vinna við „onkóplastik“, það er að

fjarlægja krabbamein úr brjósti en framkvæma einnig uppbyggingar samfara brjóstnámi eða fleygskurði. Ræddar voru leiðir til að styðja við unglækna sem hafa áhuga á að fara út í þetta sérnám, bæði innan norrænna landa en einnig víðar, til að mynda í Evrópu. Maria Joao Cardoso frá Portúgal, sem starfar einnig innan ESO (European School of Oncology), fjallaði ítarlega um þessa möguleika. Augljóst er að miklir ónýttir möguleikar eru bæði innan Norðurlanda og innan Evrópu.

Staðan á Norðurlöndum

Ráðstefnunni lauk með yfirliti yfir stöðuna í áhættuminnkandi skurðaðgerðum í hverju Norðurlandanna fyrir sig. Fyrir

hönd Íslands var Kristján Skúli Ásgeirsson sem sagði meðal annars frá því að miklar skipulagsbreytingar hefðu átt sér stað á Landspítala undanfarin ár hvað varðar þjónustu fyrir BRCA-arfbera og aðra sem eru í mikilli áhættu á að fá brjóstakrabbamein á ævinni. Þannig er nú rekin svokölluð há-áhættu göngudeild en þar starfa nú tveir brjóstaskurðlæknar, og sérhæfðir brjóstahjúkrunarfræðingar sem sinna mikilvægu stuðnings- og upplýsingahlutverki. Áætlað er að rúmlega 40% heilbrigðra kvenna sem hafa greinst sem BRCA-arfberar undanfarin tvö ár muni fara í áhættuminnkandi skurðaðgerð fyrir lok þessa árs.